

La frase del dia

“La inhabilitació de Forcadell obligaria a replantejar-ho tot”

Sergi Sabrià, PORTAVEU D'ERC

Tribuna

Quim Torra. Escriptor i editor

Visca Folch i Torres!

L'últim diumenge de novembre d'enguany, a les 12 del migdia, el Palau de la Generalitat va ser pres per en Banyeta i l'estol de les fúries de l'infern. La terra corria el risc d'esberlar-se i les desenes de cavallers de Sant Jordi del palau es preparaven per defensar la plaça fins a les darreres conseqüències. No va caldre perquè van aparèixer dos rabadans, en Lluquet i en Rovelló, que emparats amb unes armes de devastació massiva –l'humor i l'enginy– van encarregar-se de la situació, amb absoluta professionalitat. L'infant Jesús va poder néixer en pau, però per primer cop en els últims 100 anys, enlloc d'una cova, va fer-ho en un pati perfumat de taronges i amb els retrats dels presidents de la Generalitat que miraven l'escena amb un somriure perfectament distingible.

HI HA UN NADAL CATALÀ fet a base d'anys, que s'ha anat polint i que ha generat un folklore, unes cançons i unes tradicions. Un Nadal que es diu Nadal, en singular, i no pas Festes d'Hivern, i que canta a l'Infant Jesús i a la Verge Maria i no pas a El Corte Inglés ni a L'Illa Diagonal. Un Nadal que o és Josep Maria Folch i Torres o no és res. Des de 1916, quan van estrenar-se els Pastorets, ara fa 100 anys.

NO RECORDO QUAN VA SER LA PRIMERA vegada, però encara sento la pell de gallina, patint amb en Lluquet i en Rovelló, esgarrifat per aquell dimoni vermell amb dues banyes horribles que els perseguia i que sempre semblava estar a punt d'aconseguir ficarlos a la seva caldera bullent fins que sant Miquel no apareixia en escena, i aleshores ja podia deixar d'estrènyer la mà de la mare, perquè per mi aquell sant era invencible, prodigiós,

i pensava en quina sort teníem els nens catalans de tenir un sant com aquell que castigava els dolents i ajudava els bons pagesos que portaven barretina i calçaven espadenyes i portaven una samarra i una bóta de vi i un rosegó de pa i unes panses i unes figues i cantaven confiats al Noi de Mare, encara que a vegades fessin el mandra.

“Avui, 100 anys després de la seva estrena al Teatre Coliseu Pompeia de Gràcia, la il·lusió del Nadal ens la porta encara Folch i Torres, com la portava als nostres pares i als pares dels nostres pares. Com podem oblidar-ho? Com podem agrair-li-ho?”

MILIONS D'ESPECTADORS, DESENES i desenes de companyies teatrals, la majoria amateurs. En aquest any del centenari ens adonem que els Pastores són molt més que un clàssic, són una tradició popular. I la victòria indiscutible de Folch i Torres, del seu humor, la seva tendresa i la seva imaginació, capaç de penetrar en tot un imaginari col·lectiu.

NATURALMENT, EL FRANQUISME va adonar-se del fenomen i va prohibir-ne la versió catalana fins a l'any 1946. En una nota del censor, de l'any 1966!, encara es podia llegir: “*Es de esperar que los sucesores de Folch y Torres presten más atención a la teología.*” Ja tenia raó, ja, el censor, perquè els Pastorets van convertir-se també en uns petits oasis de catalanitat –i normalitat i enllaç amb la tradició– en la Catalunya ocupada.

AVUI, 100 ANYS DESPRÉS DE LA SEVA estrena al Teatre Coliseu Pompeia de Gràcia, la il·lusió del Nadal ens la porta encara Folch i Torres, com la portava als nostres pares i als pares dels nostres pares. Com podem oblidar-ho? Com podem agrair-li-ho? És en aquesta escaleta de sentiments que naixen de la terra on l'autor de l'immortal Massagran i el no menys genial Bolavà, de Jep Ganàpia i de les Pàgines Viscudes entra cada any als cors dels nostres infants. I quan veiem les seves cares nues de malícia girar-se cap a nosaltres, els ulls oberts com unes taronges, els llavis començant un somriure, segurs a la falda de l'àvia, les galtes d'un roig encès, aplaudint que el nen Jesús hagi nascut al portal sa i estalvi, llavors tornem a ser una mica feliços també nosaltres un altre cop.

BON NADAL I VISCA FOLCH I TORRES 100 anys més! –com a mínim.

De set en set

Imma Merino

Dues paraules

Aquells que exercim com a professors, sigui al nivell de l'ensenyament que sigui, no sabem mai quins poden ser els efectes de les nostres classes o d'allò que diem als alumnes. Passat el temps, què en recordaran, si és que en recorden alguna cosa? A vegades, però, els efectes són particularment inesperats. També els seus records, que, atesa la subjectivitat de l'experiència i de la memòria, són uns altres que els nostres. Recentment, una professora de català a secundària ha descobert que un antic alumne seu recorda que un dia ella va entrar a classe i va preguntar-li a un altre alumne, que en devia fer alguna: “Tu, què ets? Pallús o gamarús?” Allò que ha descobert, a més, és que aquestes paraules van tenir un efecte pràcticament màgic. No li ho va explicar ell, sinó la seva dona, que s'ha incorporat a l'equip docent de l'Institut on treballa la professora de català d'aquesta història. El cas és que l'exalumne, de família castellanoparlant, vivia el català com una llengua gairebé aliena que només usava als centres educatius. Fins que va escoltar aquelles dues paraules i, de sobte, se li va despertar un interès pel català que, continuant viu, ha fet que procuri parlar-lo i escriure'l allò millor possible.

La professora ho viu com una ironia: tota la preocupació deguda pels mètodes pedagògics i resulta que dues paraules van tenir aquest efecte. Ella ni recordava la situació. Però, més enllà de l'anècdota, en dues paraules va manifestar-se la singularitat d'una llengua: la seva riquesa i fins la seva bellesa. *Pallús* i *gamarús*, ara en desús, fan present que no hi ha res pitjor per a una llengua que el seu empobriment. Hauria tingut el mateix efecte si, posem per cas, hagués preguntat: “Tu, què ets? Ximpe o gamberro?” M'atreveria a dir que no.

Sísif

Jordi Soler

